

3
СТОР.

Погруддя Міхая Емінеску
в УжНУ

4
СТОР.

«Derenus Wine УжНУ»
золотиться!

7
СТОР.

Дмитро Шеп'юк
їде на Олімпіаду!

УжНУ – в тисячі кращих вишів світу

Зі звіту ректора Володимира Смоланки за 2025-ий

80-річчя, транскордонна співпраця, збереження стабільності... Так можна дуже коротко окреслити 2025 р. Традиційно звітував ректор Володимир Смоланка на засіданні конференції трудового колективу.

«Я думаю: найбільше досягнення – у тому, що, незважаючи на важку ситуацію через повномасштабне вторгнення й агресію з боку росії, ми, університет, є стабільною структурою, ба більше, розвиваємося. І це стосується як освітніх програм, так і матеріально-технічної бази університету», – зауважив ректор Володимир Смоланка.

УжНУ співпрацює з близько 150 закордонними партнерами, щороку укладає або переглядає зо 15 білатеральних угод. Рекордна в 2025-ому й кількість

відряджень науково-педагогічних, наукових працівників, аспірантів та студентів. Найчастіше – для стажування (це і наукове, і науково-педагогічне, і мовне), а також – для участі в міжнародних конференціях, форумах, обміну досвідом./розвитку міжнародної співпраці та для часткового курсу навчання.

Є втішні новини й щодо рейтингів. Ось у «Green Metrics» ми посідаємо восьму позицію серед 35 українських закладів вищої освіти та входимо в тисячу кращих університетів світу.

Утім, студентів дещо менше. І на це теж впливає війна. Проте торік набір був трішки кращим ніж у 2024-ому. Порідшали й ряди магістрів. Кількість іноземних студентів наразі – найнижча. Нині у виші здобувають фах понад 14 600 осіб.

Наука – завжди важлива складова функціонування такого вишу, як УжНУ, де ревно беруть класичні традиції, уплітаючи в них віяння інновацій та потреб у відповідь на реалії сьогодення. 2025-ий рік плідний і для науково-дослідницької царини. Збільшено фінансування науки й кількість науково-дослідних проектів на різні конкурси, які проводять як в Україні, так і за кордоном, зокрема в Європейському Союзі. УжНУ пройшов державну атестацію за науковими напрямками. Це означає, що є можливості для закупівлі об-

ладнання, планування нових досліджень.

Для науки й освіти потрібні ще добрі умови. Їх помітно вже з першого (навіть швидкого) погляду на корпуси на вулиці Університетській. Замінено системи опалення, санвузли...

Університет продовжує втілювати політику стійкості й сталого розвитку. І далі активно волонтерить. Лише гуманітарної допомоги роздано більш ніж 15 тисяч кг, а ще – освітні ініціативи, психологічні, соціальні; підтримка ЗСУ та ВПО. Насичена заходами профорієнтаційна робота, виховна; напрямок, що відповідає за працевлаштування студентів; і звісно, сфера дозвілля, адже життя в університеті – повноцінне попри труднощі.

Мирослава Гараздій,
«Погляд»

Січневе засідання вченої ради

29 січня відбулося чергове засідання вченої ради. Ректор УжНУ, професор Володимир Смоланка привітав із днями народження, вручив атестати, що засвідчують присвоєння вчених звань, дипломи докторів філософії, грамоти. Так, подяки отримали завідувачка кафедри факультетської терапії, професорка Марія Дербак, директор Українсько-угорського навчально-наукового інституту, доцент Олександр Шпеник, професорка Леся Газуда, доцентка Тетяна Хома. Грамоти також одержали переможці екоконкурсу «Зміною наше місто разом!» – студентка 3 курсу Юліанна Шпінь

та магістрант другого року навчання Михайло Тофелюк (спеціальність «Лісове господарство»), і їхній науковий керівник, доцент Андрій Задорожний. Змагання організував Центр інновацій та розвитку УжНУ спільно з ГО «Зелений Варош». Призери розробили ідею «Комплексна система інвентаризації вуличних зелених насаджень м. Ужгород та оцінка її екосистемних послуг».

Далі розглянули атестаційні справи. Учене звання професора здобули Сергій Газуда (кафедра економіки, підприємництва та торгівлі), Віталія Папіш (української мови), доцента – Олександра

Гузак (фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти), Степан Калинюк (господарського права), Наталія Лізанець (внутрішньої медицини), Ліліана Церкуник (кримінально-правової політики).

Насамкінець розглянули питання про встановлення ліміту стипендіатів для призначення академічних стипендій на II семестр 2025/2026 н. р.; затвердження кандидатур на призначення іменних стипендій студентам університету за результатами зимової сесії на II семестр 2025/2026 н. р.; змін і доповнень до Положення про атестаційну комісію; кандида-

тури з числа аспірантів на призначення академічної стипендії Кабінету Міністрів України; загальноуніверситетського каталогу вибіркових навчальних дисциплін для освітніх програм першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти на 2026/2027 н. р.; Положення про Приймальну комісію Природничо-гуманітарного фахового коледжу ДВНЗ «УжНУ»; Положення про організацію електронного навчання; висунення наукової роботи доктора філософії, доцента кафедри біохімії та фармакології Павла Петаха «Інноваційні підходи у профі-

лактиці та лікуванні лептоспірозу в умовах воєнного стану» для участі в конкурсі на здобуття премії Президента України для молодих вчених 2026 р.; Правила прийому на навчання в докторантурі в 2025 р.; створення спеціалізованих учених рад із метою присудження ступеня доктора філософії; затвердження та уточнення тем дисертаційних досліджень; рекомендацію до друку й опублікування окремих видань; підсумки проведення чергової атестації наукових та інженерно-технічних працівників тощо.

Софія Скиба,
«Погляд»

Ідеальне й неідеальне кохання: як знайти свою людину?

Чи легко знайти другу половинку? Як зрозуміти, що людина – «твоя»? Кохання змінюється під час війни? Ці та інші питання турбують нині багатьох. А що таке кохання? Емоції, «метелики в животі», вибір чи щось, пов'язане з духовністю? Аби знайти відповіді, я звернулася до психолога, священника й студентів.

Насамперед варто зазначити, що вибір – нелегко й відповідально. Психологиня К. Карапетян радить розібратися в собі, зрозуміти власні цінності перед тим, як шукати пару. Каріне не любить словосполучення «своя половинка», адже коли людина є цілісною особистістю, вона не буде шукати половинку: «Якщо ми відчуватимемо себе «половинкою», то завжди будемо чекати, що хтось інший повинен зробити нас щасливими».

Кохання народжується в мозку, хоч ми звикли називати його вибором серця або сердечними справами. Але насправді стан закоханості – виділення коктейлю гормонів, що впливає на наше сприйняття. Це постійне відчуття близькості, однак воно формується в процесі.

«Любов – наш усвідомлений вибір, бо відчуття, які нам дають гормони, не постійні. «Метелики в животі» сигналізують про хімічні реакції в організмі, проте опиратися на нього, щоб не бути розчарованим. Кохати та відчувати себе коханим – про прийняття. Я приймаю людину, навіть якщо мені щось не подобається в ній, якщо я з чимось не згідна, не завжди її розумію. Я, попри все, намагаюся бути поруч. Мені це приємно. Із реальною люди-

ною, а не з уявним образом про неї», – наголошує фахівчиня.

За словами пастора евангельської церкви Володимира Соханича, кохання – принципи, відповідальність за іншого, самовідданість, знахідка. Запевняє, що вибір супутника життя – дуже серйозна справа. Це не просто якісь пробні варіанти, які можуть закінчуватися невдало. Мова про надійність на 100 %. Ми своїм ставленням і світובаченням формуємо власну долю. Отож важливо, щоб у людини були правильні, біблійні принципи, закладені в сім'ї, і тоді ти не помилишся.

«Є один відомий вислів: там, де сильна сім'я, там буде сильне суспільство й там буде сильна держава. Діти, які виростають у здорових сім'ях, мають збалансоване мислення та незіпсовану психіку. Але коли все навпаки, покоління виростає слабким. Діти в неповних сім'ях часто почувуються відкинутими, нікому не потрібними, не мають відчуття власної гідності. Людина може цього й не розуміти», – пояснює Володимир. Він молився Богу за свою майбутню суджену та розумів: якщо людина буде вірна Господу, вона буде вірна й коханій людині. У Біблії, у Писні над Писнями 8:6 – 7, є такі слова: «...бо сильне кохання, як смерть, заздрощі непереможні, немов той шеол, його жар – огню, воно полум'я Господа! Води великі не зможуть згасити кохання, ані ріки його не заллють...»

Ми постійно шукаємо собі подібних, спілкуємося з людьми, із якими цікаво. Також пастор згадав ситуацію з юних років, коли він, їхавши в автобусі, звернув увагу на двох гарних дівчат. Та коли вони почали роз-

мовляти між собою, краса вмиль зникла... Молоді пані говорили зухвало, грубо, що зовсім не відповідає тому першому враженню. Володимир переконаний, що при виборі людини потрібно спілкуватися з нею, пізнавати її, зрозуміти погляди, пріоритети, відчуття спорідненості душі.

Далі, за порадою пастора, спостерігаємо за ставленням людини. Чи дорожить тобою? Коли готова пожертвувати чимось? Чи всім серцем поруч? Якщо тебе кохають, то не зневажають і не шукають вигоди.

Крім того, пастор та психологиня поділилися думками про те, чи можливе кохання під час війни. Каріне вважає, що в складний період воно можливе та цінне! Це рушійна сила, яка мотивує. Почуття можуть змінюватися, але сама думка: у тебе є кохана людина – дуже важлива.

За словами пастора, кохання – понад усе! Воно зцілює, облагодує. Є вислів християнської письменниці Віри Кушнір: «Ми нікчемні, якщо нас не кохають, і якщо ми не кохаємо, ми – ніщо». Тому, як бачимо, любити одне одного – невід'ємна частина життя, адже без любові воно втрачає сенс.

Якими бачать своїх суджених студенти?

Лілія Гложик:

– Зріст 1.86, із сіро-зеленими очима, гарна усмішка з ямочками та стиль в одязі. За характером добрий, ніжний, неймовірно позитивний, щирий, мужній, харизматичний.

Максим Костик:

– Свою суджену я бачу розсудливою та інтелектуальною. У характері має переважати доброзичливість. Ненавиджу таємниці між людьми. До зовнішності

я не прискіпливий, проте хотілося б меншу зростом дівчину або рівну мені. Також подобається довге чи середньої довжини волосся, а очі полюблюю всякі: від карих до блакитних.

Дар'я Ліхоліт:

– Зовнішність зовсім не має значення, адже коли любиш, то в людині все стає прекрасним. Ідеальний партнер, як на мене, – той, за яким ти можеш сховатися, який тебе захистить та поруч із яким завжди відчуваєш свою важливість. Це людина, небайдужа до твоїх сліз, завжди готова підтримати, обійняти. Той, який не робитиме боляче, йому не буде все одно. Той, який завжди вислухає й зрозуміє, навіть під час сварки почує та зробить усе можливе для твого щастя.

Максим Бабинець:

– Зріст 1,60–1,75. Волосся довге, колір не має значення. Губи натуральні, вага – без ускладнень на серце. Також важливо, щоб у нас була щонайменше одна тема, яка цікавить обох.

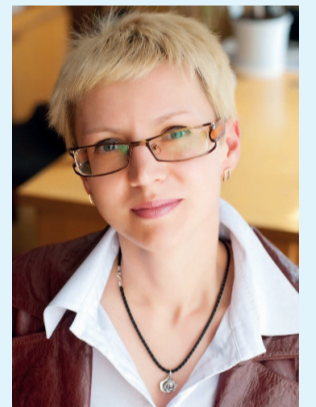
Валерія Мельник:

– Мені важливо, щоб я могла повністю поклатися на нього.

Від себе додам: кохання – одне з найпрекрасніших почуттів. Перед тим, як шукати любов, варто пізнати себе! Щоб вогонь кохання не згас – потрібна людина, яка зрозуміє, підтримає без жодних умов. На цьому, як бачимо, сходяться і фахівці, і студенти. А щоб кохання було міцним та щасливим – слід постійно працювати над ним, бо стосунки, шлюб – теж робота: спільна, відповідальна й важлива...

Андріана Турянчик,
студентка
відділення журналістики
(заочна форма навчання)

Із днем народження!

3 лютого Г. Шаповалова, доцентка кафедри журналістики, відзначила ювілей. Вітаємо! Галино Валентинівно, бажаємо Вам міцного здоров'я, невичерпної енергії, творчого піднесення, оптимізму та нових професійних звершень. Нехай кожен день дарує радість, задуми здійснюються, а поруч завжди будуть щирі люди й однодумці.

Визнання

Відповідно до Указу Президента України В. Зеленського, почесне звання «Заслужений юрист України» присвоєно Вікторії Пилип – юристконсультці ГО «Рух підтримки закарпатських військових» (Виноградів), доцентці кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права УжНУ.

Погруддя Міхая Емінеску в УжНУ

В один зі снігових морозних обідів у сквері нашої вишу тепла додавали урочистості: відкривали погруддя румунського поета Міхая Емінеску (автор – закарпатський скульптор Роман Мурник).

Погруддя – свідчення поваги й подяки Румунії за співпрацю та підтримку в час війни, як зауважив ректор нашої вишу Володимир Смоланка: «Це – визначна постать, котра для Румунії – мов для нас Тарас Шевченко чи Іван Франко. А подія важлива, бо фіксує певний етап співробітництва із сусідом; є додатковим стимулом для того, щоб поглиблювати й покращувати партнерство».

У читальному залі Наукової бібліотеки УжНУ чимало говорили про М.Емінеску, про європейські культурні цінності, зміцнення академічних зв'язків тощо. Ініціатор зустрічі та встановлення погруддя – Тарас Дацьо, старший викладач кафедри романських мов та зарубіжної літератури. Каже: «Ідея виникла ще в 2024 році, коли в сквері з'явилася міні-скульптура відомого румунського поета. Невипадково й погруддя – на університетській

території, адже виш – освітній, культурний та просвітницький осередок. Ми досягли балансу, адже в місті є пам'ятники відомим діячам з інших країн-сусідів, а ось із Румунії досі не було. Емінеску – борець за румунську

мову. Навіть якщо б вона зникла раптом, але залишилася бодай одна збірка віршів Міхая, то за ними можна б відновити румунську мову».

Профінансували ініціативу румунські партнери. Флоріан Сележяну, префект повіту Марамуреш, наголосив: «Уважаю культуру і творчість Емінеску найпотужнішою зброєю проти агресії щодо етносів. Нехай ця зустріч стане своєрідним щитом проти російських ракет. Слава Україні, слава Румунії».

Загалом спеціально на подію приїхала немала делегація із сусідньої країни: Александру Віктор Мікул, Надзвичайний і Повноважний посол Румунії в Україні; Габріель-Валер Зетя, голова повітової ради Марамурешу, та інші.

Актор театру з Бая-Маре підготував перформанс. Зачитував вірші румунською, а також – один – «Зоря» Міхая Емінеску – в українському перекладі: філософські сентенції про час, простір, незбагненність та вічність.

Захід присвятили 176-й річниці з дня народження М.Емінеску.

Мирослава Гарздія,
«Погляд».

Фото авторки
й Закарпатської ОВА

Україна непоборна!

Цю унікальну збірку поезій Кость Вагилевич подарував 80 років тому в Празі президенту Карпатської України А.Волошину. Книжка вийшла в місцевому видавництві «Проблем» 1941 р. і була присвячена пам'яті Івана Вагилевича, члена товариства «Руська трійця» (видало альманах «Русалка Дністровая») та діда автора. На титульній сторінці примірника є дарчий напис «Високодостойному панові Президенту Карпатської України, професорові, докторові Августину Волошину. Прага, 30.07.1941» із підписом К.Вагилевича.

Кость Михайлович народився в селі Ясень теперішньої Івано-Франківської області, тринадцять років учився в Закарпатті: у Новоселиці, Нересниці, Дубовому, Бедевлі та Рахові. Чимало творів були написані саме тут і стосувалися краю.

У червні 1992 р. доктор Іван Жегуц, професор Політехнічного університету Мюнхена, уродженець с. Костилюк Рахівського району, подарував крайовому товариству «Просвіта» згадане видання та виклав свої теплі спогади про автора в статті «Пам'яті Костя Вагилевича» («Календар «Просвіти» на 1993 рік, Ужгород, с. 124–127). А розпочинається збірка поезією «Україна непоборна»: про гордість за минуле та віру в майбутнє нашої держави.

УКРАЇНА НЕПОБОРНА

Україно непоборна,
Україно горда!
Не зломил тебе зрада,
Не розбила орда.

Нема тобі в світі рівні,
Нема тобі пари!
Де вороги твої хитрі,
Зрадливі хозари?

Де відважні печеніги?
Половецька слава?
Де потуга Джингіс-хана
Татарська кєрвава?

Де королі? Шляхта? Царі?
Де їх посіпаки?
Де міністри всемогучі,
Незломні, завзяті?

Де Валуєв? Де пан Грабскі?
Гордий граф Аппоїї?
Де їх фрази? Розпорядки?
Вигуки? Закони?

Все пропало! Розплилося,
Як дими-тумани,
А ти стоїш, як та скеля
Серед океану.

Стоїш вічно непохитна,
Як лава граніту,
Загрозлива велетенським
Своїм монолітом.

І нині бачимо, що Україна справді непоборна! Героїчний народ уже 12 років бореться за незалежність та суб'єктність. І навіть в умовах повномасштабного вторгнення загарбника ми не зламалися. З упевненістю очікуємо Перемоги, бо ми на боці правди. Сьогодні як ніколи потрібно вивчати минуле, знати славних діячів, які жертвували можливостями, здоров'ям, життям заради мови, віри, держави. Маємо боротися за їхню прославлення та вічну світлу пам'ять.

Володимир Матейко

Хайп на чужій крові

Чи правдиве висвітлення злочинів росії?

Щодня росія жорстоко обстрілює територію України, тероризує та вбиває цивільних, руйнує тисячі життів, знищує все навколо. Українські та іноземні журналісти й фоторепортери намагаються висвітлити кожен злочин окупантів, кожне зламане життя, документують цю війну для справедливого суду та для майбутніх поколінь. Із метою поширення інформації про злочинні дії агресора найчастіше використовують соцмережі, де після обстрілів – безліч кривавих фото та відео понівечених тіл, згорьованих людей, котрі залишилися без нічого, сліз батьків, які втрапили дітей... Ці знімки користувачі інтернету публікують на своїх сторінках, жахи війни кричать до нас з усіх кутків. Проте часто, особливо після масштабних обстрілів, у мережі розгортається дискусія щодо етичності занадто відвертих світлин. Такі розмови, попри важливість, відбуваються доволі точково й хаотично, але останнім часом набувають розголосу. Чергове резонансне обговорення розгорнулося після одного з обстрілів Києва 24 квітня, у результаті якого загинуло 12 людей, а постраждало 90. Хоч назвати обговоренням емоційні, грубі, здебільшого неконструк-

тивні сварки в соцмережах доволі важко. Шквал об'єктивної та не надто критичної найбільше отримали фотожурналісти. Влада й Костянтин Ліберови і Євген Малолетка, які опублікували відверті кадри з місця обстрілу.

Українці в коментарях масово почали поливати брудом фотографів: мовляв, легше бути вбитим ракетою, ніж стати героєм подібних знімків; як можна заробляти на чужій крові, використовувати беззахисність та вразливість жертви... Справді, світлина згорьованих чи вбитих, понівечених людей, які не можуть не викликати емоцій, часто використовують для збільшення охоплення матеріалів. Відомим прикладом цього є фото з похорону родини Базилевичів, котрих убила росія 4 вересня 2024 року. Знімки батька, чий біль після втрати доньки та дружини важко навіть уявити, розлетілися мережею. Деякі зі світлин, вочевидь, мали на меті викликати емоції та цікавість, а не задокументувати подію. До слова, саме після такого випадку розпочалася ґрунтовніша дискусія щодо етичності схожих фотографій. Вагомом є також аргумент: рідним загиблих психологічно важко після втрати ще й звідусіль бачити знімки

близьких, часто закривавлених та понівечених. «Оголений чоловік на фоні завалів не переконає нас дати більше зброї, ні. Світ і не таке бачив. Але навіщо дітям, онукам, колегам цього чоловіка бачити його таким? Коли пишете, що вам буде по смерті все одно, подумайте також, як із цим жити», – зазначає журналістка Мирослава Малик. А світ, до якого зазвичай апелюють автори та поширювачі світлин, імовірно, пропустить велику частину з них. Адже всі мають свої турботи, а Україна вже не така цікава на четвертому році повномасштабної війни. Немало коментарів і про те, що подібні кадри погано впливають на й без того зламани психіку українців, особливо коли ми бачимо світлини звідусіль.

Проте приймаємо ми це чи ні, зараз такі фото – реальність, про яку маємо кричати, за яку потрібно карати винних, на якій необхідно наголошувати байдужим. Фотожурналісти, як Ліберови, Малолетка й інші, виконують надважку роботу, документуючи злочини росії та показуючи їх світу. Багато наших фоторепортерів працюють на інформаційні агенції «Getty Images» чи «Associated Press». Світлини українських

авторів розміщують на перших шпальтах провідні видання. Наприклад, фото Ліберових після обстрілу Києва 24 квітня надрукували «The Guardian», «The Times», «The New York Times». До речі, журналісти відповіли на критику в соцмережах, попросивши вибачення та написавши, що в майбутньому звертатимуть більшу увагу на етичність при висвітленні чутливих тем. Водночас пояснили власну позицію. «Документувати воєнні злочини росії потрібно персоналізовано, бо тільки так це резонуватиме в майбутніх поколінь. На цій війні страждають реальні люди. У реальних людей є тіла. І якби на фото було видно обличчя – це принаймні було б темою для ґрунтовної дискусії», – зазначили автори знімків. Крім того, якби не подібні світлини, ми б дуже швидко перестали відчувати та переживати цю війну, вимірюючи її сухими цифрами загиблих, постраждалих і фразами «знову було гучно» чи «в столиці неспокійно».

Зазначена тема дійсно потребує ґрунтовних дискусій. І не серед диваних критиків у соцмережах (адже засуджувати журналістів завжди легше, ніж

знімати репортажі з Харкова чи Покровська), а професійних медійників, фотографів, військових та фахівців із журналістики в пошуках цих морально-етичних меж, за які не варто переходити. А дозвіл фотографувати людину в таких випадках майже неможливо отримати. До того ж журналісти іноді втрачають емпатію до горя інших через постійне висвітлення подібних тем. Непоганим виходом із ситуації є намагання знімати без обличчя просто під час обробки їх блюрити, що, зрештою, і зробили Ліберови після критики. Український фоторепортер Сергій Коровайний так підсумував цей випадок зі світлинами після обстрілів: «Передусім – емпатія; і краще втратити кадр, ніж збити героям боляче». Справді, у своїй роботі журналіст насамперед має звертати увагу на почуття героїв, а не гнатися за переглядами, славою та гучними заголовками. Навчитися балансувати між тим, щоб не зачепити гідність людини та всебічно висвітлити злочини росіян, зараз як ніколи важливо.

Софія Сливка,
студентка
відділення журналістики

Із Днем соборності України!

Шановні колеги, студенти, друзі!

Понад століття тому Акт Злуки проголосив об'єднання українських земель у єдину державу. Ми не просто згадуємо історичну подію, а щодня виборюємо право на цю єдність. Соборність – не лише спільні кордони, а й спільна віра, незламність і прагнення бути вільними.

Сьогодні наші викладачі та студенти тримають свій фронт: хтось – на полі бою, хтось – в аудиторіях і лабораторіях. Пам'ятаймо, що наша сила – у єднанні, а перемога – у щоденній спільній праці.

Бажаю всім нам міцного духу, злагоди та якнайшвидшого миру на всій нашій вільній, єдиній, соборній землі!

Слава Україні!

Володимир Смоланка,
ректор УжНУ

«Дистанційка» на практиці:

переваги й недоліки онлайн-навчання

Пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабне вторгнення росії внесли кардинальні зміни в освітній процес у всій Україні. Ужгородський національний університет, як і більшість вітчизняних вишів, був змушений активно впроваджувати елементи дистанційного навчання. Те, що колись сприймалося як тимчасовий захід, згодом стало новою реальністю для тисяч студентів. І хоч до очного навчання більшість повернулася, та «дистанційка» стає в пригоді. Які ж основні переваги й недоліки цієї форми здобуття освіти в УжНУ?

Переваги: гнучкість та безпека

В умовах воєнного стану безпека – критично важливий фактор, що дозволяє продовжувати освітній процес, мінімізуючи ризики для життя та здоров'я студентів і викладачів.

Онлайн-формат дає можливість здобувачам фаху ефективніше планувати час.

«Я заощаджую час на дорогу.

Живу не в Ужгороді. Раніше витрачала дві години щодня на добирання до університету. Тепер цей час можу використати для навчання або підробітку. Графік став гнучкішим», – зазначає Ангеліна Матяш, студентка економічного факультету.

Також дистанційне навчання відкриває доступ до різних онлайн-ресурсів та лекцій від провідних фахівців незалежно від фізичного місцезнаходження.

Недоліки: утрата спілкування наживо й технічні проблеми

Попри всі переваги, недоліків у дистанційного навчання також вистачає. Найчастіше студенти скаржаться на неможливість спілкуватися наживо та соціалізуватися. Університет – не лише лекції, а й обмін думками в коридорах, спільні проекти, дозволя. Онлайн-формат часто перетворює названий процес на монолог викладача перед вимкненими камерами.

«Мені дуже бракувало атмосфери університету, спілку-

вання з одногрупниками, викладачами. Екран не завжди передає емоції, важче зосередитися. Іноді відчуваєш себе ізольованою. Це б'є по мотивації», – ділиться переживаннями Мирослава Нірода, випускниця юридичного факультету.

Іншою серйозною проблемою є технічне забезпечення. Нестабільний інтернет, відімкнення світла через обстріли (особливо актуально для студентів з інших регіонів), відсутність сучасної техніки – усе це створює перешкоди для повноцінного освітнього процесу.

Отже, дистанційне навчання в УжНУ – палиця з двома кінцями. Воно забезпечує необхідну безпеку та гнучкість, але забирає важливу соціальну складову й створює технічні труднощі. Ідеальним рішенням, на думку багатьох студентів та викладачів, є така гібридна форма навчання, яка поєднує переваги обох підходів: онлайн-лекції для теорії та офлайн-практикуми, семінари й лабораторні роботи для закріплення матеріалу та соціалізації. Це дозволить

зберегти якість освіти, забезпечити захищеність та повернути в університет дух справжнього студентського життя.

Як уже зазначалося, більшість, на щастя, усе ж має очне навчання. Але коли ситуація вимагає онлайн-формату, процес здобуття освіти теж не зупиняється, що, безумовно, важливо.

Іванна Мондок,
студентка
відділення журналістики
(заочна форма навчання)

На фото: незалежно від форми навчання студенти стають випускниками. Під час вручення дипломів-2026 магістриням філфаку

«Degenus Wine УжНУ» золотиться!

У січні Мукачєво традиційно об'єднало виноробів зі всього Закарпаття, котрі з'їхалися, щоб долучитися до конкурсу-фестивалю «Червене вино». Участь узяли й представники Ужгородського національного університету. Про особливості змагання, виготовлення вина в альма-матер та напій, який здобув «золото», набравши 87 балів, розповів завідувач кафедри плодоовочівництва і виноградарства, доцент Віталій Симочко.

– Як відбувався конкурс?

– Після початку повномасштабного вторгнення фестивалю «Червене вино», який улаштували впродовж останніх 30 років у Мукачєві, був переведений у формат закритого професійного конкурсу вин та міцних напоїв регіону. Оцінюють продукцію місцевих виноробів кращі сомельє України та Європейського Союзу. До роботи залучені не лише спеціалісти з визначення якості, а й фахівці з виноградарства й виноробства наукових та освітніх установ України. Оцінюють за стандартами Міжнародної організації з виноградарства та виноробства (OIV), за протоколами якої кожен зразок міг отримати від експертів 100 балів (в онлайн-режимі).

Відродно, що в 2026 році вперше на такому поважному конкурсі використали комп'ютерну програму, розроблену колективом студентів факультету інформаційних технологій УжНУ під керівництвом професора Олександра Міци. Програма отримала схвальні відгуки від усіх членів дегустаційної комісії, серед яких – відомі в Україні та зарубіжжі сомельє, котрі вже десятки років беруть участь у відповідних заходах.

На конкурсі працювали дві комісії. Перша оцінювала ігристі білі тихі вина та сидри. Її очолювала докторка технічних наук, професорка кафедри біотехнології продуктів бродіння і виноробства Національного університету харчових технологій Марина Білько. Друга комісія оцінювала червоні тихі вина та міцні напої (дистиляти, бренді, налив-

ки тощо). Керівником був голова Асоціації сомельє України Іван Бачурін. Загалом участь узяли 36 виробників зі 198 зразками.

– А що представив УжНУ?

– Вино «Трамінер» з однойменного сорту винограду «Трамінер Рожевий»-2025, вирощеного в університетському винограднику в урочищі Деревівка. До речі, уже рік університетське вино виготовляємо під маркою «Degenus Wine УжНУ». Назва походить від історичного найменування урочища – в архівах Закарпаття воно фігурує як Degenus. Вина отримали не лише назву, а й професійну етикетку, над якою працював наш добрий друг, спеціаліст із графічного дизайну Артур Рушак.

– Хто виготовляє вина?

– Цим уже майже 7 років (починаючи із закладки виноградника) опікується дружний колектив співробітників кафедри плодоовочівництва і виноградарства та студенти профілю «Агрономія», які впродовж року доглядають за виноградником, формують урожай та виробляють вино на власному

обладнанні відповідно до стандартів, що дозволяє отримати високоякісний продукт. Ми також виготовляємо вина із сортів «Совіньон Блан», «Мускат Оттонель», «Черсеґі Фюсереш». Наразі з технологічного погляду вироблення ще не завершено. Оскільки «Червене вино» відбувається в січні, то доля названих вин – участь в інших змаганнях.

– Яке значення мають такі конкурси для подальшого розвитку?

– Велике. Будь-який конкурс є можливістю поспілкуватися з фахівцями, отримати не лише оцінку продукту, а й почути поради для вдосконалення виробничого процесу. Слід зауважити, що за останні роки якість вин та крафтових міцних напоїв серед виробників Закарпаття суттєво покращилася. Цьому сприяє дуже багато факторів, зокрема й такі професійні конкурси, як «Червене вино». Ми виходимо на новий рівень виноробства, адже культура споживання вина в Україні зростає, потенційний клієнт не тільки починає розбиратися в якості напоїв, а й вимагає

певних їх особливостей, що притаманні винограду з різних географічних регіонів. Саме в цьому родзинка нашого краю, яку потрібно розвивати й пропагувати.

Ми вже не вперше представляємо вина УжНУ на професійних конкурсах. Завжди отримували схвальні відгуки про наші зразки, що дає вмотивованість та розуміння: робимо гарну справу. Для нас медалі, дипломи та нагороди – не головне. Основне завдання – підготовка майбутніх фахівців з агрономії, зокрема тих, хто зможе знайти себе в надзвичайно перспективному напрямку для розвитку Закарпаття – виноградарстві та виноробстві. Результати таких конкурсів насамперед – стимул для студентів, котрі усвідомлюють: здобувають компетентності й навички, які є основою сучасного агробізнесу. Зовсім інше ставлення здобувачів освіти до викладачів, котрі мають практичний досвід і можуть ним поділитися.

– Що плануєте далі?

– Розвивати цей напрям. Є декілька проектів на майбутнє, які дадуть змогу покращити матеріально-технічну базу кафедри, залучити студентів до наукових та освітніх заходів, що мають на меті розширити можливість кращого опанування знань та умінь, створити передумови тіснішого спілкування з виробництвом і роботодавцями для випускників спеціальності «Агрономія». Щодо виноградарства й виноробства, то є план закласти колекції автохтонних для Закарпаття сортів винограду. Ми повинні зберегти, примножити їх для створення брендингу вин нашої місцевості, які будуть упізнаними та затребуваними у світі. Також хочемо подати зразки на міжнародну оцінку за кордоном. Сподіваємося, це вдасться й отримати оцінку в контексті ширшої палітри смаків і ароматів.

Софія Скиба,
«Погляд»

Представниця альма-матер – на II Національному форумі талановитої молоді України

Студентка першого курсу факультету міжнародних економічних відносин Сара-Єлизавета Кічківська взяла участь у II Національному форумі талановитої молоді України – події, яка об'єднала активну, цілеспрямовану та натхненну молодь з усіх регіонів України. На заході було створено платформу для діалогу юнаків і дівчат із представниками державної влади. Учасники обговорювали пи-

тання освіти, розвитку лідерських якостей, громадянської активності та можливостей самореалізації, а також ділилися власним досвідом, створивши неймовірну атмосферу заходу для обміну ідеями.

Особливою подією стала зустріч із Президентом України, під час якої глава держави звернувся до учасників і відповів на актуальні запитання молоді, підкресливши роль цього поко-

ління в суспільних процесах та в розвитку країни загалом.

С.-Є.Кічківська була номінанткою в категорії «Сила слова», яка відзначає здатність впливати та комунікувати через слово. Здобутий досвід є важливим кроком в академічному, професійному та особистісному розвитку.

За інформацією факультету міжнародних економічних відносин

У пошуках доісторичної «Венери»

До 80-ої річниці з дня народження археолога Михайла Потушняка

М.Потушняк як дослідник доісторичного минулого сучасної території Закарпаття добре відомий не тільки в наукових колах нашого краю, України, а й далеко за межами. Пов'язано це не лише з тим, що був сином знаного письменника й поета, філософа, етнологіста та археолога Федора Потушняка, іменем якого названа обласна універсальна наукова бібліотека, а й з археологічними відкриттями фахівця (мали загальноєвропейський вимір).

Народився М.Потушняк 7 лютого 1946 р. в Ужгороді, у сім'ї актриси Г.Потушняк (Руснак) та Ф.Потушняка, який у цей час уже працював викладачем Ужгородського університету. Багата родина бібліотека, творча атмосфера, спогади батьків про життя в минулому, контакти із зарубіжними колегами – усе мало неабиякий вплив на формування життєвих, а згодом і творчих принципів майбутнього археолога.

Якщо до сказаного додати ще подорожі з татом на археологічні розвідки й розкопки та особисту причетність до процесу відкриття чогось нового, невідомого, то не стати археологом М.Потушняк просто не міг.

12 лютого 1960-ого трагічно помер батько Михайла. Родина опинилася у важкій ситуації, але матері, Ганні Дмитрівні, удалося самостійно вивести в люди двох синів (Дмитро – журналіст).

Михайло, закінчивши школу (№1, Ужгород), вступив до УжДУ на історичний факультет (1965). Звичайно, далі продовжив опановувати археологію, брав участь у студентських конференціях. Одна з них (XII все-союзна) відбулася в Ужгороді 10–15 травня 1966 року. У тезах форуму з'являється перша наукова праця М.Потушняка – «Неолітичні пам'ятки Закарпаття», яка визначила коло дослідницьких зацікавлень на все життя, а саме – вивчення пам'яток кінця кам'яного віку, коли люди почали займатися землеробством і скотарством.

Такий вибір не випадковий, адже в колекції Ф.Потушняка було дуже багато матеріалів неолітичної доби, до того ж саме пам'ятки цього періоду виявилися на той час одними з найменш вивчених. Ще будучи студентом, юнак долучався до роботи археологічних експедицій Ужгородського університету під керівництвом Едуарда Балагури.

Після закінчення університету (1969) майбутній фахівець служить в армії на території

Херсонської області. Нарешті, у червні 1971 р. став науковим співробітником щойно створеної госпдоговірної групи УЖДУ, зокрема брав участь у розкопках Шелестівського городища поблизу Мукачєва та в широкомасштабних дослідженнях у Дякові Виноградівського району, де свого часу проводив розкопки й батько. Уже тоді виявилися вміння вести польові роботи, ретельно, точно фіксувати їх процес. Опрацьовуючи матеріали тага, М.Потушняк засвоїв, що під час розкопок важлива кожна деталь і кожен фрагмент кераміки. Гарно креслив та малював (далися взнаки уроки в художній студії Золтана Баконія), професійно фотографував роботи, добре опанував техніку реставрації кераміки.

У грудні 1972 року археолог-початківець звільнився з університету, а вже з 1 січня 1973-ого почав працювати в дослідницькій групі Інституту археології АН УРСР під керівництвом Степана Пеняка, до якої ввійшов також Іван Попович (1941–2003). До 1985 р. група діяла в межах Інституту археології, а з 1985 до 1993 рр. – як підрозділ Інституту суспільних наук. Зрештою, із 1993-ого й до смерті (2009) М.Потушняк працював молодшим науковим співробітником Інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича (Львів).

Ще науковець здійснював польові археологічні дослідження пам'яток неоліту – енеоліту Закарпаття впродовж 1972–1992 років. Очолював окремий загін у складі Закарпатської археологічної експедиції Інституту археології АН України. За цей час дослідив та обстежив близько 15 нових пам'яток (Заставне (Запсонь) – Мала Гора і Ководомб, Рівне (Серне) – Кіш Мезев, Дрисино (Дерцен) – Мала Гора, Малі Геєвці та інші). Зібрані доісторичні знахідки – понад десяток тисяч уламків глиняних посудин, тисячі кам'яних виробів – ретельно опрацьовував і класифікував. Увесь здобутий матеріал зарисовував сам. Оскільки любов до археології в М.Потушняка зародилася в дитинстві, учений до кінця життя займався реконструкцією й реставрацією здобутих предметів. Радів, коли вдавалося склеїти цілу посудину з десятків, а іноді й сотень черепків.

Небагатьом археологам дано за своє життя відкрити до того не відому археологічну культуру, а Михайлові це вдалося. На основі досліджень у Дякові, Заставному та інших пунк-

тах виокремив у Карпатському басейні нову неолітичну культуру – культуру мальованої кераміки, яка існувала понад 7 тисяч років тому! Її характеризувало різноманітне за формою глиняне начиння, основною технікою орнаментативного було малювання на поверхні посудин геометричних і зооморфних мотивів чорною та вишневою фарбами. Завдяки авторським дослідженням удалося розвінчати також один із міфів європейської археології про те, що найдавніші землероби й скотарі – носії культури Старчево-Кріш (кінець VII–VI тис. до н. е.) – заселили тільки південні території Карпатського басейну, а далі на північ не просунулися. Учений довів, що Закарпаття – найпівнічніша частина ареалу поширення цих племен і водночас є чи не найдавнішим осередком землеробства й скотарства на території сучасної України.

Розкопки М.Потушняка в Заставному (Запсоні) Берегівського району поселення перших землеробів викликали міжнародний резонанс. Видатні європейські археологи – Янош Моккої і Януш Козловський – приїздили до Ужгорода познайомитися з автором сенсаційного відкриття й побачити здобуті матеріали фахівця. Пан Януш навіть допоміг видати посмертно англійську книжку пана Михайла про неолітичне поселення Дрисино – Балоца, яке колись досліджував батько (а опрацював син).

Серед величезної кількості накопиченого матеріалу особливе місце посідають так звані неолітичні «Венери». Йдеться про глиняні жіночі статуетки невеликих розмірів. Інтерпретація викликає серед учених дискусії, але найчастіше говорять про жіночі божества, пов'язані з культом родючості.

Це – рідкісні знахідки, проте ужгородському археологові й тут пощастило, адже він знайшов майже пів сотні таких мистецьких витворів. Більшість – дуже стилізована. Однак на поселенні в Заставному М.Потушняку вдалося відшукати чудовий зразок реалістично зображеної «Венери».

Результати досліджень пан Михайло опублікував у понад 50 наукових працях. Більшість узагальнювальних робіт ученого пов'язана з його останнім періодом діяльності – 1990-ими – початком 2000-их років. Це був час бурхливих політичних змін епохи здобуття української незалежності, яку археолог зустрів із відкритою душею й навіть на певний час долучився до громадсько-політичної діяльності. Став також активним учасником краєзнавчого та пам'яткоохоронного руху Закарпаття кінця 1980-их – початку 1990-их років.

М.Потушняк, як і батько, залишався щирим українським патріотом, про що нагадував і портрет Тараса Шевченка на стіні в робочому кабінеті.

У 1999–2008 рр. пан Михайло вже і як старший науковий співробітник відділу археології Закарпатського краєзнавчого музею публікує найважливіші праці в наукових збірниках Ніредьгазького музею ім. А.Йоші (Угорщина) та краєзнавчого музею в Ужгороді. Ці статті становили основу дисертації, над якою науковець працював усе життя, але так і не завершив.

Помер М.Потушняк після важкої хвороби 1 березня 2009 року. Похований неподалік Ужгорода, на цвинтарі в селі Барвінок. Пам'ять про визначного закарпатського дослідника, чоловіка, батька й дідуся зберігають дружина, музикантка-скрипалька, викладачка Ужгородського музичного учи-

лища №1 Габрієлла Потушняк, доньки – Данііла (музикантка) та Мілана (філологиня), а також онук Арсен (студент хімічного факультету УжНУ) й Мікаєла (учениця середньої школи).

Основні праці М. Потушняка

- Питання хронології та культурної належності пам'яток неоліту та енеоліту Закарпаття. Дослідження стародавньої історії Закарпаття. Ужгород, 1972. С. 76–95.

- Неолітичне поселення Дякове I на Закарпатті. Археологія. 1979. С. 57–74.

- Неоліт Закарпаття: культури Криш и расписной керамики. Археология Украинской ССР. Т. 1. К.: Наукова думка, 1985. С. 139–150.

- Полгарская и баденская культуры Закарпаття. Археология Украинской ССР. Т. 1. К.: Наукова думка, 1985. С. 291–304.

- Енеолітичний виробничий комплекс біля села Дідова в Закарпатті. Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. Вип. II. Ужгород, 1996. С. 175–194.

- Some Results of Research on the Middle Neolithic Layer from a Multilevel Settlement near the Village of Zastavne (Zápszony – Kovadomb) in the Carpathian Ukraine. Jóna András Múzeum Évkönyve, XXXVII–XXXVIII. 1995–1996. Nyíregyháza, 1997. P. 35–50.

- Date to the Question of the Starčevo / Körös Culture Dwellings in the Upper Tisa Region. Jóna András Múzeum Évkönyve XLVI. Nyíregyháza, 2004. P. 53–69.

- Пам'ятки раннього неоліту у верхів'ї р. Тиси. Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. Вип. VII. Ужгород, 2005. С. 172–207.

- Middle neolithic settlement at Drisino-Balocza, Transcarpathian Ukraine. Krakow, 2011.

Йосип Кобаль

Відчинила зима річці двері

Відчинила зима річці двері
І не стягує спинку
надліллям,
Бо зірки й сонце мерзнуть
у чергах –

У люстерко заглянути літне
На свої очерешнені щічки.
...І парус-біжить плесо-річка
Між льодяників береговіття.
Євгеній Юхниця.

Як хочеш, щоб...

Як хочеш, щоб читали – то пиши,
як хочеш, щоб почули – говори,
як хочеш, щоб всміхались –

розсміши,
в душі ж щоб гріло – радістю світи...
Маріан Токар,
доктор наук із держуправління

Етнолог, педагог, громадський діяч

Професору Михайлові Тиводару виповнилося 69 років

Під час навчання на першому курсі історичного факультету Ужгородського університету мені найбільше запам'ятався доцент М.Тиводар. Михайло Петрович нам викладав курси «Історія первісного суспільства» і «Етнографія». Тому ми, першокурсники, зустрічалися з педагогом часто. А ще в зимову екзаменаційну сесію складали іспити зі згаданих предметів. Я одержав перші дві п'ятірки («відмінно») у виші. Минуло вже 47 років... Викладач згодом став доктором історичних наук, професором, завідувачем кафедри, відомим українським ученим і педагогом вищої школи. Із нагоди 90-річчя наставника згадую про нього докладніше.

Михайло народився 7 лютого 1936 р. в селі Бедевля (тепер Тячівського району Закарпатської області) у родині Оксани Іванівни та Петра Васильовича Тиводарів. В автобіографії зауважував, що сім'я була середніх статків. У рідному селі закінчив початкову школу, потім, у 1953-ому, – Тячівську середню. Далі став студентом історичного факультету УжДУ. Через п'ять років закінчив навчання у виші та одержав направлення на роботу в Дубівську середню школу Тячівського району.

Отже, у 1958-ому в згаданій школі почав писати свою педагогічну біографію, яка згодом становила 59 років. Викладав історію. Любив учнів, старанно готувався до кожної зустрічі з ними. Використовував багато додаткової літератури, щоб захопити вихованців. Проводив позакласні заходи з історії. Навчав зберігати народну культуру. Учні поважали педагога, котрий демонстрував широкий кругозір, захоплювалися історією. Через деякий час зрозумів: подобається відкривати щось нове, а не викладати досліджене. Тому подав документи до вченої ради істфаку УжДУ, яка у вересні 1966 року обрала викладачем кафедри загальної історії.

Так, із 20 вересня 1966 р. й до останнього дня життя (20 жовтня 2017-ого) Михайло Петрович трудився на історичному факультеті (нині – факультет історії та міжнародних відносин) на різних посадах: викладача, старшого викладача, доцента, професора, завідувача кафедри. Це були роки невпинного зростання й творчого злету.

У виші М.Тиводар мав авторитет високопрофесійного педагога. Викладав нормативні курси: «Історія первісного суспільства», «Етнографія» («Етнологія»), «Новітня історія країн Азії та Африки», «Історія і практика етноконфліктології» та спеціальні курси: «Етнографія слов'янських народів», «Народні промисли і ремесла України кінця XIX – XX ст.», «Метрологія східнослов'янських народів», «Основи етнології», «Етнічна історія населення

Українських Карпат в II тис. до н. е. – першій половині II тис. н. е.», «Етнографія Закарпаття». Досконало знав фактичний матеріал. Переважно працював із першокурсниками. Окремим із них підказували старшокурсники, що «шара» у Михайла Петровича «не пройде». На сесії він міг поставити понад 10 двійок. Тоді всі розуміли: потрібно вчитися.

Колега був добрим методистом. Розробив відповідні рекомендації до своїх нормативних та спеціальних курсів. А ще є автором підручника з етнології, який витримав три видання (1998, 2004, 2010). Ним охоче користуються студенти історичних факультетів вишів України.

М.Тиводар дбав і про підготовку науково-педагогічних кадрів. Під його керівництвом написали й успішно захистили кандидатські дисертації Василь Куртяк, Олександр Малець, Михайло Зан, Петро Ференц. До речі, О.Малець згодом став доктором історичних наук.

Михайло Петрович відомий і як український дослідник. Є автором понад 100 наукових публікацій, зокрема кількох монографій. Вирішальну роль у формуванні наукових поглядів студента Тиводара відіграв учений і педагог Федір Потушняк (1910–1960), котрий не побоявся дати студентіві «кримінальні» (у радянські часи) праці Хведора Вовка, Володимира Гнатюка, Філарета Колесси, Михайла Грушевського, Зенона Кузеля, Володимира Кубійовича й інших. Таким чином, М.Тиводар на все життя «захворів» етнологією. І саме це привело його до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М.Т.Рильського АН УРСР. Тут під керівництвом досвідченого фахівця, кандидата історичних наук Григорія Стельмаха докладно й скрупульозно вивчав актуальні питання громадського, сімейного побуту сільського населення Закарпаття в повоєнний час. Були й проблеми. Історик працював у Дубівській середній школі й заочно навчався в аспірантурі. Тому для збору польового матеріалу доводилося використовувати вихідні, святкові дні, а також відпустки... Однак це додавало запалу й енергії в науковій роботі. Колега наполегливо працював і в травні 1968 року успішно захистив кандидатську дисертацію в згаданому Інституті.

Згодом Михайло Петрович вирішив штурмувати нову наукову вершину. Для докторської дисертації обрав недостатньо досліджену тему пастівництва в Українських Карпатах другої половини XIX – першої половини XX ст. Хоч часи випали не кращі – етнологія була не в пошані в партії, деякий час в Україні не існувало спецради із захисту робіт з етнології, дехто захищався в Білорусі.

Незважаючи на перепони, науковець продовжував працю-

вати, віддав опануванню теми понад два десятиліття. Із метою збору польового матеріалу обійшов усі Українські Карпати. На полонинах спілкувався з вівчарями, вивчав особливості їхньої роботи та побутові умови. Багато часу провів в архівах Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської областей, а також у Центральному державному історичному архіві міста Лева. Докладно опрацював наукову літературу та статистичні дані.

Вищезгадана наукова проблема була розкрита в 34 публікаціях, зокрема в 560-сторінковій монографії «Традиційне скотарство Українських Карпат другої половини XIX – першої половини XX ст.» (Ужгород, 1994). У ній учений глибоко проаналізував природно-географічні умови розвитку скотарства, показав його роль і місце в системі сільського господарства, охарактеризував організаційні форми пастівництва, права й обов'язки пастухів, звернув увагу на матеріальну культуру традиційного скотарства...

Змінилися часи, а з ними запанував принцип науковості, а не партійності. І вже в роки незалежної Української держави в квітні 1994 року М.Тиводар захистив на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського АН України докторську дисертацію за спеціальністю «Етнологія». Роботу схвально оцінили відомі фахівці, і вона стала помітним внеском в етнологічну науку.

Михайло Петрович чимало зробив для вивчення етнокультурних та етнополітичних процесів у Карпатах. Простежив етапи етнічної історії регіону, показав процес формування української національної самосвідомості в місцевому русинського населення, розкрив особливості міжетнічних відмінностей на зазначеній території. Довів, що русини – ті ж українці й ніякого русинського народу не існує. Додам: згадані проблеми (здебільшого) містяться в книжці «Закарпаття: народознавчі роздуми» (Ужгород, 1995). Крім того, історик був співавтором вагомих монографічних досліджень, а саме: «Гуцульщина» (Київ, 1987), «Лемківщина» (Львів, 1999), «Етнологізація та етнічна історія населення Українських Карпат» (Львів, 2006; Загреб, 2014), «Мала енциклопедія українського народознавства» (Львів, 2007) тощо.

Ми пам'ятаємо Михайла Петровича як спеціаліста в галузі біографістики. У багатьох його публікаціях ґрунтовно проаналізовано спадщину відомих учених – Юрія Гуци-Венеліна, Олександра Духновича, Тиводара Легоцького, Володимира Гнатюка, Володимира Кубійовича, Федора Потушняка, Томаша Сопка... Найбільше зробив для увічнення пам'яті свого вчителя – Ф.Потуш-

няка. Колега був головним організатором наукової конференції, проведеної в 2000 році, матеріали якої ввійшли до окремого випуску збірника «Карпатика» (Ужгород, 2001). А ще окремими виданнями з'явилася на світ монографія «Життя і наукові пошуки Федора Потушняка» (Ужгород, 2000, 2010). Ця праця написана на основі родинного архіву згаданого вченого.

Професор М.Тиводар зробив вагомий внесок у розвиток краєзнавства. Писав про Дубове, де працював після здобуття вищої освіти. Був співавтором «Історії Ужгорода» (Ужгород, 1993). Згадаю видання «Етнографія Закарпаття» (Ужгород, 2011). Вирізняється праця про рідне село історика, яка має назву «Історія села Бедевля» (Ужгород, 2013). Написана на основі археологічних, архівних та писемних джерел. Дослідник розглядає історію населеного пункту з XII й до початку XXI століть. Охоплено розвиток землеробства, тваринництва, садівництва, лісівництва тощо. А ще – шлюбно-сімейні відносини, релігійність, ставлення до влади (угорської, чеської, знову угорської, радянської та української). Згадає й про родовід Тиводарів із 1707 року. Називає відомих вихідців із села.

Історик добре відомий як мурез-і пам'яткознавець. Працюючи в Дубівській середній школі, з участю старшокласників відкрив музей села. Викладаючи в Ужгородському університеті, долучився до розбудови Закарпатського музею народної архітектури і побуту. Брав активну участь у зборі експонатів майбутнього скансену. Крім того, був співавтором двох путівників згаданим музеєм (1977, 1981).

М.Тиводар упродовж майже чотирьох років (2001–2004) завідував кафедрою стародавнього світу і середніх віків УжНУ. Вижив себе як здібний організатор і толерантний керівник. Члени кафедри повністю забезпечували виконання навчальних планів та програм. Оновлювали тематику курсових, бакалаврських, дипломних робіт. На належному рівні влаштовували практики: археологічну, етнографічну, педагогічну й переддипломну. Покращили роботу з аспірантами. Зміцнили матеріально-технічну базу кафедри. І в цьому також є заслуга очільника.

Потрібно згадати й про принципову громадянську позицію нашого вчителя. Найперше підкреслюю: він захопився етнологією, яка в радянські часи була «непопулярною». Крім того, не критикував наукові праці «буржуазно-націоналістичних» учених. Говорив правду у вічі партійним функціонерам. Відкрито підтримував створення незалежної Української держави. У 1990–1994 рр., будучи депутатом Закарпатської обласної ради, очолював групу «Демократична платформа». Вона виступала

проти однопартійної політичної системи, за впровадження демократичних засад в органах державної влади, повернення історичних українських державних символів, реабілітацію несправедливо репресованих, відсторонення від влади скомпрометованих чиновників, перейменування окремих населених пунктів, площ, вулиць тощо.

Михайло Петрович відзначився активністю й у громадській роботі. Тривалий час був академіком, керував роботою студентського наукового гуртка, став членом президії обласного відділення Товариства охорони пам'яток історії та культури, членом музейної ради Закарпатського музею народної архітектури і побуту. Із грудня 1990 року – член крайового культурно-освітнього товариства «Просвіта». Входить до складу редколегій таких наукових збірників, як «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія» та «Карпатика». Працював членом спеціалізованих учених рад, що діяли при Інституті народознавства НАН України та історичному факультеті.

Колега був щасливим у сімейному житті. Його завжди підтримувала дружина Олена Михайлівна, педагогиня за фахом. Подружжя Тиводарів дало життя двом чудовим дітям – Мирославі й Роману. Донька здобула фах медикіні, а син став підприємцем. Згодом з'явилися онуки – Роман, Станіслав, Анатолій, Ольга. Має й правнучку Софію.

Усе свідоме життя Михайло Петрович добросовісно трудився на педагогічній і науковій нивах. Його нагороджували грамотами, йому оголошували подяки. Отримав почесну грамоту Президента України. А в 2009 році – орден «За мужність» III ступеня. Однак працював не за нагородою, а за те, щоб студенти знали справжню історію українського народу. І це вдалося!

...Минуло понад 9 років із дня смерті М.Тиводара. Але пам'ять про нього живе. Його пам'ятають рідні, вихованці, колеги, знайомі, усі ті, хто знав цю людину, справжнього патріота Української держави!

Микола Олашин,
кандидат історичних наук

Психологічна стійкість: як студенти УжНУ долають стрес та тривогу

Сьогоднішнє студентське життя в Україні сповнене викликів, які виходять далеко за межі складання сесії чи написання курсових робіт. Повномасштабна війна, повітряні тривоги, відімкнення світла, невизначеність майбутнього – усе це створює постійне тло стресу й тривоги. Для студентів УжНУ – теж. Вони щодня вивчають не лише фахові дисципліни, а й опановують мистецтво психологічної стійкості.

Виклики сьогодення: постійний тиск

Стрес сучасного ужнівця має комбінований характер. Це – і класичні академічні навантаження, і екзистенційний тиск воєнного часу. Багато хто поєднує навчання з роботою, волонтерством, зокрема з допомогою ЗСУ. Такий мультизадачний режим вимагає чималих внутрішніх ресурсів.

«Якщо відверто, бувають дні, коли здається, що голова вибухне. Ти маєш подати три роботи до п'ятниці, паралельно моніторити новини, донатити, а тут

ще й тривога застає в дорозі. Напряга постійна, і слід шукати способи, як не з'їхати з глузду», – ділиться Дмитро, студент факультету суспільних наук.

Стратегії подолання: від волонтерства до спорту

Ужнівці демонструють дивовижну винахідливість у пошуку механізмів боротьби зі стресом. Найпопулярніші стратегії:

1. Активна діяльність (волонтерство). Перетворення тривоги на дію – один із найефективніших способів. Допомога іншим, плетіння маскувальних сіток, сортування «гуманітарки», участь у благодійних акціях дає відчуття контролю над ситуацією та власної значущості.

2. Фізична активність. Спортзал, пробіжки набережною Ужа, йога чи просто прогулянки містом допомагають «заземлитися» та послабити фізичну напругу.

3. Підтримка спільноти. Розмова з однолітками, які переживають схожі емоції, дуже важлива. Взаємна підтримка, гумор, дозвілля разом допомагають відчувати, що ти, зрештою, не один у цій боротьбі.

«Для мене порятунком стало волонтерство. Коли я допомагаю військовим – відчуваю: роблю щось важливе. Це відволікає від постійного страху й дає сили жити далі. А ще ми з дівчатами з гуртожитку збираємося вечорами, п'ємо чай і просто розмовляємо

про все на світі. Дуже допомагає», – розповідає студентка іноземної філології Андріана.

Роль університету та психологічної служби

Важливим елементом системи підтримки є й власне університет. В УжНУ функціонує психологічна служба, яка пропонує індивідуальні консультації та групові тренінги з управління стресом, профілактики вигорання й розвитку резильєнтності (стійкості).

Замість висновку: стійкість як нова норма

Психологічна стійкість для сучасного студента УжНУ – не вроджена риса, а щоденна робота над собою. Молодь учиться приймати невизначеність, шукати опору в собі та оточенні, перетворювати тривогу на дію. Ужнівці доводять, що навіть у найтемніші часи можна знайти внутрішні ресурси для того, аби здобувати знання, розвиватися, допомагати країні та будувати майбутнє. І саме ця стійкість є запорукою нашої спільної перемоги.

Бажаю всім нам бути психологічно стійкими!

Іванна Мондок,
студентка
відділення журналістики
(заочна форма навчання)
Фотоджерело: genius.space

Дмитро Шеп'юк їде на Олімпійські ігри!

Наш гірськолижник Дмитро Шеп'юк (із Ясеня), студент 4 курсу факультету здоров'я та фізичного виховання, на змаганнях категорії NJR у Кортіна-д'Ампеццо в дисципліні «Гігантський слалом» здобув історичну золоту перемогу. Як повідомила Федерація лижного спорту України, наш спортсмен «став першим юніором в історії України, хто виконав норматив майстра спорту міжнародного класу!» А результат 35.10 FIS-points – національний рекорд, який дозволив спортс-

мену виконати звання майстра спорту міжнародного класу. На міжнародних змаганнях Дмитро також здобув олімпійську ліцензію. Вітаємо!

Також нагадаю, що XXV Зимові Олімпійські ігри відбудуться 6–22 лютого цього року в Мілані та Кортіні-д'Ампеццо.

Володимир Тарасюк,
«Погляд»

На фото: Дмитро Шеп'юк зі ще одним закарпатцем і своїм тренером Іваном Ковбаснюком

Випуск магістрів-2026 відбувся й на біологічному факультеті. У добру путь!

Якби Шевченко, Куліш і Франко сиділи в одній редакції...

Вигадана історія, на яку надихнуло вивчення дисципліни «Історія української медіакомунікації»

Уявімо, що історія дозволила неможливе: в одній редакційній кімнаті за великим дерев'яним столом зійшлися Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш та Іван Франко. Не як портрети з підручників, а живі люди – із характером, суперечками, вірою в силу слова. Це була б редакція, де не пахнуло б компромісами.

Шевченко – голос правди

Шевченко не писав би новини. Він би їх викривав. Тексти були б короткими, різкими, такими, після яких тиша в кімнаті ставала б важкою. Він не редагував би, натомість запитував: «А де тут людина?»

У сучасній журналістиці Шевченко був би тим, хто пише соціальні колонки. До прикладу, тексти про несправедливість, приниження. Матеріали Кобзаря не збирали б уподобайки – натомість збирали б ворогів. Але саме його читали б потайки.

Куліш – архітектор редакції

Куліш у цій компанії був би редактором. Тим, хто каже: «Емоція – добре, а мова й структура – ще важливіші». Відповідав би за форму, стиль викладу матеріалів, за те, щоб українська журналістика виглядала зрілою, переконливою, інтелектуальною. Саме Куліш наполягав би на редакційній політиці, темах культури, історії, освіти. Знав би: без системи навіть найсильніше слово зникне.

Франко – аналітик і репортер

Франко приходив би до редакції з повними кишнями фактів. Він читав би статистику, документи, звіти, а потім казав би: по-яснімо людям, чому це сталося.

Франко писав би аналітичні матеріали, розслідування, фейлетони, працював би над темами праці, соціальної нерівності,

політики. Тексти були б небезпечні для ворогів не через емоції, а через логіку.

Їхня журналістика

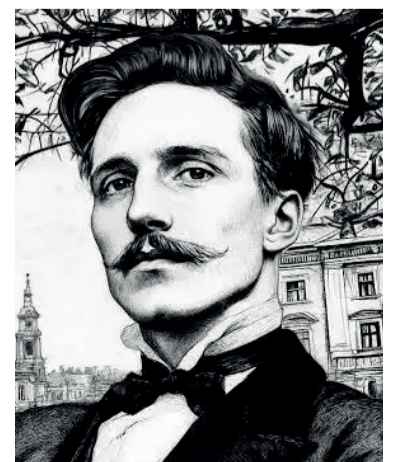
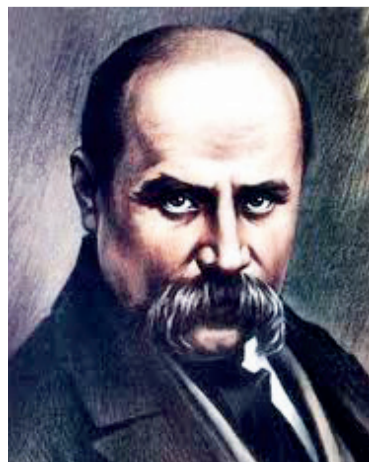
Це не була б нейтральна журналістика.

Натомість журналістика із громадянською відповідальністю (Шевченко), із культурною глибиною (Куліш), зі сміливістю, інте-

лектуальною основою (Франко)...

Гадаю, усі б чимало дискутували. Можливо, як справжні українці, навіть часто сварилися б. Куліш дорікав би Шевченкові за радикальність, Шевченко Франкові – за надмірну раціональність, Франко Кулішу – за елітарність. Але саме в цих суперечках народжувалася б журналістика, яка не підлаштовується, а формує.

Їхня редакція проіснувала

Роздуми з приводу

Чи може держава називати себе справедливою, якщо вона вивозить власних громадян у товарних вагонах?

Радянський Союз будував свою стабільність на страху, де Сибір асоціювався з універсальним покаранням за власну думку.

Однією з найтрагічніших сторінок історії є масові депортації населення до Сибіру та інших віддалених регіонів. Ця практика стала системним інструментом політичного терору, спрямованого на придушення інакودумства, знищення національної ідентичності та встановлення повного контролю над суспільством. Для мільйонів людей це місце – не географічна точка на мапі, а символ втрати дому.

Які причини заслання, і чи потрібні вони були в імперії страху

У СРСР соціальне походження могло стати смертельним вироком: заможний селянин, «куркуль», або той, хто відмовлявся вступати в колгосп, автоматично вважалися неблагонадійними. Заможність сприймалася не як заслуга чи результат праці, а як загроза системі, і влада використовувала це для демонстрації страху та контролю над суспільством.

Особливо небезпечними вважалися люди з освітою, авторитетом, здатністю переконувати. Учителі, священники, інтелігенція та впливові громадяни, навіть ті, хто просто мав повагу в селі, розглядалися як потенційна загроза. Часто для того, щоб позбутися людини, достатньо

було лише підозри або чутки.

Не менш поширена причина – доноси. Сусіди, знайомі або родичі могли зробити з особистих образ офіційне звинувачення. Відправляючи людей у заслання, влада демонструвала, що навіть довіра до найближчих не гарантує безпеки.

Найстрашніше: карали не лише за власні дії, а й за зв'язки. Дружини, діти, батьки «ворогів народу» – автоматично неблагонадійні. Провина передавалася спадково, руйнуючи долі. Система працювала так, що кожен міг стати наступною жертвою; і причин для цього завжди знаходилося достатньо.

Людей звинувачували в «зловживанні чужою працею», «експлуатації» чи «непокорі владі». Але насправді це було способом просто відібрати майно, придушити незалежність, використати примусову працю.

А як щодо умов? Чому всі так боялися холодного покарання?

Якщо хтось із вас досі не бачить у такому покаранні нічого страшного, то уявімо: вас відправляють у місце, де немає нічого свого. Ні дому, ні знайомих, ні навіть сонячного тепла. Зима там триває місяцями, температура знижується настільки, що будь-який необережний крок може коштувати життя. Щодня на вас чекає важка праця в умовах голоду, холоду, постійної небезпеки. Сибірські табори й поселення перетворю-

валися на місця, де панували хвороби, де був постійний контроль. Ніхто не знав, що чекає завтра. Харчування обмежене, а одяг непридатний для морозів. Ви щодня бачите, як помирають ваші товариші по нещастю, згадуєте дім та родичів, яких більше ніколи не побачите, і розумієте: більше немає доброго фіналу... То що, досі «нічого страшного»?

Родинна історія: як везіння й добре серце рятували долю роду

Задля демонстрації радянських депортацій можу запропонувати історію мого прапрадіда – Михайла Канюка (майже 100-річної давнини), збережену в родинній пам'яті. Ітиметься про те, наскільки цинічним був механізм репресій, де людська доля залежала не від закону, а від обставин і волі окремих діячів.

Михайло рано залишився без материнської опіки: мати померла від хвороби, якою заразилася під час прання одягу в річці (синів було лише два роки). Батько згодом одружився вдруге, однак мачуха не прийняла дитину. Із часом Михайло фактично відкинула власна родина. Хлопчику довелося рано подорослішати, адже відтоді його доля була у власних руках. Не знаючи куди йти, він пішов служити до заможної сім'ї, де виявив себе надзвичайно працьовитим, стараним, відповідальним.

Минули роки відданої пра-

ці, хлопчик міцнішав, згодом виріс мужнім чоловіком, який не боявся роботи. Голова тієї родини неймовірно прив'язався до нього і в нагороду за відданість видав за Михайла свою доньку, а разом зі шлюбом юнак отримав землю та лісові угіддя.

У селі Михайло теж мав авторитет: поважали за розум і вміння говорити. За красномовство та здатність знаходити потрібні слова називали Благодарем. Саме йому довіряли вести весілля, громадські події, а коли завітав хтось важливий – не сумнівалися: говорити має саме цей юнак. Навіть коли через село проїжджав Томаш Масарик, люди були переконані, що в разі зупинки саме Михайло повинен вести розмову.

Проте заможність і вплив викликали заздрість із боку місцевої влади. Зрештою, Михайла клеймували «куркулем». Це типове обвинувачення, яке часто застосовували для усунення небажаних людей. Одного зимового вечора додому прийшли двоє міліціонерів із наказом збиратися: Михайла мали відправити до Сибіру.

Дорогою за село, де чекали машину, стояли глибока ніч і лютий мороз. Саме тоді Богдар розповів міліціонерам історію свого життя, зокрема й про батька, який перед смертю хотів побачитися, але був відрізаний від сина новою дружиною. Коли ж утратив здатність говорити й мачуха більше не хвилювалася, що частина майна може передатися ненависному

пасинкові, вона все ж покликкала «поговорити». Михайло відмовився, сказавши: «Немає мене батька на землі. Мій батько – Господь Бог».

Розповідь вразила. Один із міліціонерів зглянувся й запропонував ризикований план порятунку: коли підїде машина, Михайло мав утекти й сховатися в снігові неподалік. Міліціонер пообіцяв зробити два постріли в повітря та повідомити, що в'язень утік, а пошуки вестимуть в іншому напрямку. Після цього М.Канюк мав повернутися в село й переховуватися, доки про нього не забудуть.

Так і сталося. Протягом приблизно місяця ховався на горіщі власного дому, нікому не розповідаючи про пережитте. Цей порятунок виявився не наслідком справедливості системи, а радше винайтом, що лише підкреслює її безжалюгідність: у більшості випадків подібні історії закінчувалися подорожжю до Сибіру без жодного шансу на повернення.

Отже, життя в тоталітарній системі залишало після себе шрами. Їх не загоїти навіть із роками. Кожна людина, котра вижила, несла із собою історію боротьби, страждання й незламності, які неможливо забути. І тоді виникає запитання, що глибоко проникає в серце: чи готові ми взяти на себе пам'ять про тих, кого ламала безжалюгідна система?

Рената Канюк,
студентка

відділення журналістики

Саме так виглядає захист докторської...

ВЕСЕЛИЙ КОЛАЖ ІЗ СОЦМЕРЕЖ

ОГОЛОШЕННЯ

Залікову книжку № 11010780, видану Мельник Валерії Вадимівні, студентці 3 курсу філологічного факультету (спеціальність 061 «Журналістика»), уважати недійсною.

АНЕКДОТИ

– Ти чому нічого не робиш? що не робиться, – усе на краще!
– Дорога моя, кохана! Усе, ***

Читайте «Погляд» на сайті УжНУ за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера знайдетеся на сторінці газетив соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

ФОТОФАКТ

Указом Президента України №67/2026 звання заслуженого лікаря України присвоєно професорові Івану Хачі, завідувачу кафедри акушерства та гінекології медичного факультету! Вітаємо нашого університетського колегу й бажаємо успіхів у подальшій роботі!

ПОГЛЯД Нам – 27!

Дорогі читачі!

26 січня нашій газеті виповнилося 27 років. У 1999-ому вийшов перший номер часопису. Ви завжди лишаєтеся з нами: читаєте, аналізуєте, дискутуєте й надихаєте рухатися вперед.

Дякуємо керівництву вишу, вченій раді УжНУ, всій університетській родині, загалом читачам за довіру, підтримку, інтерес до слова, ідей і людей. Саме завдяки вам «Погляд» має сенс, голос і, ми віримо, майбутнє! Сподіваємося на подальшу співпрацю!

Редакція газети «Погляд»

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 173. Ціна – безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 03.02.26. Засновник і видавець – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52-27-37, 067-350-17-94. Наклад – 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій, етичне використання ШІ покладається на авторів. Відповідальний за випуск номера: В.Ю.Тарасюк.

Головний редактор:
В.Ю.Тарасюк.

Художній редактор:
С.Ю.Скиба.

Коректор:
М.Б.Гарздій.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.